A GYAKORLAT MŰHELYÉBŐL

SOTE Neurológiai Klinika (Budapest)
Beszédgondozó Rendelés

A DADOGÓ KEZELÉSRE JELENTKEZIK

VÉKÁSSY LÁSZLÓ
(Közlésre érkezett: 1991. június 7.)

Dolgozatunkban azt az eseményt dolgozzuk fel, amikor a dadogó (egyedül, szülővel, hozzátartozóval) a logopédusnál kezelésre jelentkezik. Az itt történő rövid beszélgetésnek az a célja, hogy vállalkozik-e a kezelésre vagy sem. Ezért e beszélgetés után azt javasoljuk a dadogónak, hogy gondolja meg az itt hallottakat, majd a kezelési anyagot jelentő könyvet (A dadogók komplex kezelése) nézze át, olvasson bele és ha mindezek után úgy gondolja, hogy tudja már, mire vállalkozik, s ehhez van kellő elhatározottsága is, akkor jelentkezzen ismét, elkezdhetjük a kezelést. Általában 2-3 hét után szoktak jelentkezni a dadogók azzal, hogy döntöttek, vállalkoznak a kezelésre. Ezzel az ún. döntési idővel a kezelt-kezelő egyezteti elvárásait, lehetőségeit, ami a kezelés jó előkészítettségét eredményezi és a logopédiai kezelést abbahagyók száma is csökken (a kérdéséhez tartozik, hogy a vizsgálatra jelentkezetteknek mintegy 20-25%-a nem jelentkezik ismét).

Felmerült a kérdés, hogy kell-e mindig, minden kezelésre jelentkező dadogónak döntési időt hagyni. Véleményünk szerint igen, mert a dadogó így tudatosabban, a rá váró feladatok jobb ismeretében indul a kezelésnek, de indokolja ezt a módszertani megoldásunkat a logopédiai rendelés forgalma is, mert azonnal nem tudunk mindig, mindenkit fogadni. Mindezek ellenére a kérdést nem szabad mereven kezelni, bizonyos esetek indokolhatják ennek a módszertani lépésnek az elhagyását (akut esemény, lelki tünetek hangsúlyossága, rossz lelkiállapota stb.).

A fenti gondolatból következik, hogy mindenképpen kerülendőnek tartjuk azt a gyakorlatot, amikor a dadogó kezelésre történő jelentkezését

telefonon vagy levélben fogadjuk el és csak az első foglalkozáson derül ki, hogy a dadogó elvárása és a kezelő elvárása, a kínált szakmai elképzelés nem egyezik. A dadogó és a kezelő logopédus e rövid személyes találkozása mindkettőt megóvja ettől a felismeréstől.

E találkozón, ami ne tartson tovább 20-25 percnél, a logopédusnak a következőkre kell ügyelnie és a következő „köteles" kérdései vannak.

a. Amire a logopédusnak ügyelnie kell

- A dadogók e helyzetben, elhatározásukból adódóan többnyire erősen motiváltak. Ezért hallgatásunkkal, türelmünkkel, a nehézkes beszédakciók szelíd átvállalásával, az együttérzés verbális-nemverbális lehetőségeivel segítsük őket kifejezési, érintkezési nehézségeikben (ez nemcsak az adott helyzetre van jó hatással, hanem bizalommal töltheti el a dadogót a jövőt, a kezelést illetően is.)
- A beszélgetés során feltett, érintett rövid kérdésekre kapott válaszokat ehelyütt ne elemezzük, ne keressünk ezek között összefüggést stb. (ez majd a kezelés feladata lesz), itt elégedjünk meg a kapott tényszerű adatokkal.
- A tárgyalt kérdések néhány helyen átfedést mutathatnak komplex módszerünk egyéb vizsgálati-kezelési lépéseinél feltett kérdésekkel. Ezért hangsúlyozzuk, hogy itt csak röviden és általánosságban tájékozódik a logopédus, és tájékoztatjuk a dadogókat.

b. Amit a logopédusnak kérdezni kell

- Akár egyedül jött a dadogó, akár kíséri valaki, ebben a helyzetben mindig csak a dadogóval beszéljünk, „tárgyaljunk", mert róla van szó és lesz a jövőben is. Az első kérdésünk a dadogóhoz, hogy ki akarta, ki kezdeményezte a kezelésre jelentkezést: a dadogó vagy a hozzátartozó. Amennyiben az utóbbi, úgy mondjuk el, hogy az egész kezelés a dadogó önálló munkájára épül, ezért a kezelés kimenetele, eredményessége a dadogó munka-, ill. gyógyulási szándékától, akarásától, kitartásától függ, s ha ez nincs (csak a szülő, a hozzátartozó akarata van meg), akkor nem javasolt most a kezelés megkezdése. E résznél kérdezzük meg a dadogót, hogy szerinte most mi tette időszerűvé a kezelésre jelentkezését, miért várt panaszainak kezeltetésével, nem zavarta-e eddig, most mi, és miért zavarja.
- El kell mondanunk a dadogónak, hogy a kezelés meddig tart, s együttdolgozásunk mellett naponta otthon gyakorolnia kell, tehát életében ennek a munkának „helyet kell csinálnia", eddigi életrendjét, dolgainak

fontossági sorrendjét meg kell változtatni. Mondjuk el azt is, hogy mi várható a kezeléstől, mit tud ma a logopédiai tudomány tenni a dadogókért (reálisan beváltható eredményekre hivatkozzunk), és azt is említsük meg, hogy mi várható, ha egy dadogót nem kezelnek.

E résznél még utaljunk a kezelés befejezése utáni időre, az utógondozásra is.

Kérdezzük meg, hogy kezelték-e már a dadogót tartósan, befejezett kezelésben részesült-e, kinek a hibájából szakad meg (szakadtak meg) kezelése (kezelései).

- Tudnunk kell a dadogó eddigi iskolai teljesítményeit, iskolai végzettségét, foglalkozását, valamint, hogy „jó helyen van-e az életben" (azaz dolgozik és családban él).

- Meg kell tudnunk, hogy a dadogó beszédhibájához társulnak-e egyéb testi-lelki tünetek. Amennyiben igen, azokat már a „döntési" idő alatt kivizsgáltatni, kezeltetni kell, amihez ajánljuk fel segítségünket is (ezzel a lépéssel segítjük annak a kérdésnek a tisztázását, hogy a dadogó panasz és tünetegyütteséből mi tartozik a logopédusra és mi nem).

A beszélgetés végén a logopédusnak a következő kérdésekre kell tudni választ adni:

- van-e gyógyulási motívuma a dadogónak,
- az együttműködés várható színvonala (mentális színvonal),
- vannak-e társult, járulékos testi-lelki tünetek, s azzal van-e teendő.